

Factsheet Bodemkwaliteit

---

1. Inleiding

Bij bodemkwaliteit gaat het om de vraag of de kwaliteit van de bodem geschikt is voor het beoogde gebruik van deze grond. Dit kan zowel bovengronds als ondergronds gebruik zijn. Op dit thema zijn de Wet Bodembescherming, het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit van toepassing die bescherming van de kwaliteit van de bodem waarborgen. Daarnaast is er aanvullend gemeentelijk beleid.

2. Ambities

Definities, bestaande wetgeving en beleid

Definities

Bodem:

het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen.

Belang van de bescherming van de bodem:

het belang van het voorkomen, beperken of ongedaan maken van veranderingen van hoedanigheden van de bodem, die een vermindering of bedreiging betekenen van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant of dier heeft.

Bodemvervuiling:

verontreiniging van de bodem waarbij de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant of dier heeft verminderd wordt.

Bodemkwaliteit:

de capaciteit van de bodem om onder wisselende omstandigheden te functioneren als het gaat om het op peil houden van de kringloop van voedingsstoffen en van de biodiversiteit, en het voorzien van steun aan planten of andere structuren en belangen (zoals cultureel erfgoed). Ze is omgekeerd evenredig aan bodemvervuiling.

Saneren:

het beperken en zoveel mogelijk ongedaan maken van bodemverontreiniging en de directe gevolgen daarvan of van dreigende verontreiniging van de bodem.

Wetgeving

Wet bodembescherming (Wbb)

De bescherming van de kwaliteit van de bodem is geregeld in de Wet bodembescherming (Wbb). In het verleden is als gevolg van menselijk handelen deze kwaliteit verslechterd en zijn plaatselijk bodemverontreinigingen ontstaan. De wet maakt onderscheid tussen historische verontreinigingen die zijn ontstaan voor 1987 en alle verontreiniging die hierna zijn ontstaan, waarop een zorgplicht van toepassing is. Historische gevallen van bodemverontreiniging worden functiegericht en kosteneffectief uitgevoerd. Dit betekent geschikt voor het gebruik en gericht op bronaanpak. Afhankelijk van de aard en omvang van een bodemverontreiniging kunnen de humane, ecologische en verspreidingsrisico's worden bepaald. Bij ontoelaatbare risico's op dat gebied is er sprake van een saneringsverplichting.

In de Wet bodembescherming is een zorgplicht opgenomen (artikel 13) voor een ieder die op of in de bodem handelingen als bedoeld in de artikelen 6 t/m 11 Wbb verricht. Op basis van deze zorgplicht moet worden gezorgd dat door die handelingen de bodem niet (verder) wordt verontreinigd. Als er toch een verontreiniging optreedt dienen maatregelen te worden genomen om de verontreiniging zoveel mogelijk ongedaan te maken. Deze zorgplichtbepaling verplicht bij (dreigende) bodemverontreiniging, dus ook van het grondwater, tot het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden gevegd om de bodem te beschermen. De zorgplicht geldt alleen voor zogenaamde 'nieuwe' bodemverontreinigingen, dit zijn gevallen die op of na 1 januari 1987 zijn ontstaan. Dit artikel richt zich op zowel de directe veroorzaker van een verontreiniging als ook op degene die bevoegd en/of feitelijk in staat is om een overtreding van de zorgplicht te voorkomen dan wel te beperken. Daarnaast heeft de zorgplicht een zelfstandige en aanvullende betekenis naast de voorschriften van bijvoorbeeld een omgevingsvergunning voor de inrichting.

Besluit bodemkwaliteit

In het kader van duurzaam bodembeheer zijn er regels gesteld aan het hergebruik van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Deze spelregels zijn opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit naast de regels rondom kwaliteitsborging van de uitvoer. Het Besluit stelt eisen aan de milieuhygiënische kwaliteit van toe te passen materialen. Naast generiek beleid biedt het Besluit gemeenten de mogelijkheid tot het opstellen van gebiedsspecifiek beleid voor het toepassen van grond en baggerspecie in haar gemeente. Dit biedt ruimte voor meer maatwerk waardoor het beter aansluit bij de gebiedseigen bodemkwaliteit en de dynamiek van de gemeente.

Circulaire bodemsanering

In de circulaire staat de uitwerking van het saneringscriterium centraal. Het saneringscriterium omvat een systematiek waarmee kan worden bepaald of de verontreiniging van de bodem zorgt voor een zodanig risico voor mens, plant en dier, dat er spoedig moet worden gesaneerd. Uitgangspunt is dat de systematiek leidt tot een zorgvuldige vaststelling van humane, ecologische en verspreidingsrisico's. De systematiek bestaat uit de volgende stappen:

1. uitvoeren van een standaard risicobeoordeling: vaststelling of er bij het huidige en/of toekomstige gebruik sprake is van onaanvaardbare risico's voor de mens (humaan), voor het ecosysteem (ecologisch) of uit het oogpunt van verspreiding van verontreiniging;
2. vaststellen saneringstijdstip: indien uit stap 1 blijkt dat sprake is van onaanvaardbare risico's dan dient in beginsel de sanering met spoed te worden uitgevoerd. Indien hier geen sprake van is, kan de sanering op een natuurlijk moment worden uitgevoerd;
3. aanvullende risicobeoordeling: indien uit stap 1 blijkt dat sprake is van onaanvaardbare risico's kan een locatiespecifieke risicobeoordeling worden uitgevoerd om te beoordelen of deze generieke beoordeling juist is. Dit vergt veelal aanvullend onderzoek of in geval van ecologische risico's kan eveneens worden gekozen voor een maatschappelijke afweging. Dit laatste betreft een gebiedsproces waarin bodemverontreiniging, sanerende en inrichtingsmaatregelen en natuurwaarde in samenhang worden bekeken. Deze aanvullende risicobeoordeling is niet verplicht.

Wet milieubeheer en Activiteitenbesluit

Een belangrijk uitgangspunt in het milieubeleid is preventie. Om bodemverontreiniging bij bedrijfsactiviteiten te voorkomen zijn bodembeschermende maatregelen noodzakelijk. Regels voor inrichtingen zijn opgenomen in de Wet milieubeheer. Bij bedrijfsmatige activiteiten, waarbij het risico bestaat dat deze stoffen de bodem verontreinigen, moet een bedrijf zijn bodem beschermen tegen die stoffen. Het Activiteitenbesluit betreft een nadere uitwerking van de verplichtingen om de aanwezige bodemrisico's als gevolg van bodembedreigende activiteiten verwaarloosbaar te maken. Hierbij wordt de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB) gehanteerd als richtlijn voor het bepalen van de noodzakelijke voorzieningen en maatregelen.

Beleid

Gebiedsgericht Milieubeleid (2005, RIS 127626)

Het Gebiedsgericht Milieubeleid uit 2005 beschrijft weliswaar welke milieukwaliteit op het thema bodem gewenst is, echter sinds de wetswijziging gaat de Wet bodembescherming uit van andere uitgangspunten. Het Gebiedsgericht Milieubeleid is derhalve op dit punt niet meer actueel. In het omgevingsplan wordt daarom uitgegaan van de wettelijke basis op grond van de Wet bodembescherming en de Wet milieubeheer alsmede uitwerkingen daarvan.

Nota bodembeheer gemeente Den Haag 2013-2023

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit is de Nota bodembeheer opgesteld waarin gebiedsspecifiek beleid voor het toepassen van grond en baggerspecie is uitgewerkt voor het grondgebied van de gemeente Den Haag. Bij allerlei graafwerkzaamheden, toepassing van grond en bewerkingen van de (water)bodem komt grond of baggerspecie vrij welke onder voorwaarden elders hergebruikt kan worden. De spelregels voor dit hergebruik staan beschreven in de Nota.

Met de Nota bodembeheer wordt invulling gegeven aan het duurzaam en verantwoord beheer van de bodem in de gemeente Den Haag. Er zijn vier uitgangspunten voor het duurzaam en verantwoord bodembeheer:

- standstill op beheergebiedniveau: de kwaliteit van de bodem mag op het schaalniveau van de gemeente Den Haag niet verslechteren;
- het beschermen van waardevolle natuurgebieden;
- beperking van het gebruik van primaire grondstoffen uit winlocaties;
- kostenbesparing.

Randvoorwaarden voor het gemeentelijk grondstromenbeleid (nuttig hergebruik van grond) zijn: praktisch uitvoerbaar, milieuhygiënisch verantwoord en transparant. Aan de eisen die in de Nota bodembeheer zijn opgenomen ligt een bodemkwaliteitskaart ten grondslag. De bodemkwaliteitskaart beschrijft de gebiedseigen bodemkwaliteit op het schaalniveau van zones. De Binckhorst valt binnen de zone 'vroeg gebouwd gebied rondom het centrum'. De regels voor deze zone zijn als volgt: vrijkomende grond kan binnen de eigen zone worden hergebruikt. Voorafgaand aan hergebruik elders dient de grond te worden gekeurd en dient te worden beoordeeld of aan de toepassingseis wordt voldaan. Verbijzondering betreft dat voor PCB (stofgroep polychloorbifenylen) een andere normstelling wordt gehanteerd dan is opgenomen in het Besluit Bodemkwaliteit om hergebruik mogelijk te maken.

De gemeente Den Haag beoordeelt bij onverdachte locaties de vrijkomende grond uit de bodemlaag dieper dan 2 meter beneden het maaiveld op dezelfde wijze als de bovenliggende bodemlaag (0,5 tot 2 meter beneden maaiveld). Ook de toepassingseis in deze bodemlaag wordt gelijk gesteld aan die van de bovenliggende bodemlaag. Bij graafwerkzaamheden hoeft niet gescheiden te worden ontgraven. De grond mag worden geroerd en hoeft niet in dezelfde bodemlagen te worden teruggeplaatst. Voorafgaand aan het grondverzet is geverifieerd of de bodemlaag dieper dan 2 meter verdacht is van een verontreiniging.

Gezamenlijk bodemsaneringsbeleid provincie Zuid-Holland

In de nota Gezamenlijk bodemsaneringsbeleid provincie Zuid-Holland hebben de besturen van de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Den Haag, Dordrecht, Leiden, Rotterdam en Schiedam het gezamenlijke saneringsbeleid vormgegeven. Op basis van de landelijke wetgeving zijn de beleidsregels voor het uitvoeren van bodemonderzoek en saneringen nader beschreven.

Sectorale ambitie bodemkwaliteit

De kaders voor de ambitie voor de Binckhorst zijn gelegen in zowel wetgeving als gemeentelijk beleid. De daaruit voortvloeiende ambitie is dat voor alle deelgebieden de kwaliteit van de bodem niet mag verslechteren en dat de kwaliteit van de bodem dient te passen bij het gebruik van de grond zodat eventuele bodemvervuiling geen onaanvaardbaar risico oplevert voor de gebruikers van de grond.

3. Confrontatie A: Sectorale ambitie vs gebiedsvisie

In de gebiedsvisie zijn ten aanzien van bodemkwaliteit geen aanvullende of afwijkende ambities opgenomen. Dit betekent dat de hiervoor opgenomen sectorale ambitie niet aangescherpt hoeft te worden.

4. Bestaande situatie (inclusief referentiesituatie)

De huidige situatie is beoordeeld op basis van het Bodemloket, het landelijke overzicht van bekende verontreinigingen, saneringen en historische verdachte locaties op het voorkomen van een bodemverontreiniging. Zoals het Bodemloket aangeeft, is de Binckhorst grotendeels gesaneerd. Voor een aantal percelen is bodemonderzoek uitgevoerd, maar kan verder onderzoek noodzakelijk zijn.

Nota Bodembeheer

Het plangebied is gelegen in zone B3/O1 van de Nota Bodembeheer Den Haag. Hier wordt een slechtere bodemkwaliteit verwacht vanwege de stedelijke ophooglaag. De bodem in deze zone is indicatief licht tot sterk verontreinigd.

Algemeen verontreinigingsbeeld in de Binckhorst

Het verontreinigingsbeeld van de Binckhorst is zeer divers. Dit is het gevolg van verschillende bedrijfsmatige activiteiten die in het verleden hebben plaatsgevonden en de wijze waarop het gebied is ontwikkeld (onder andere ophooglagen). Doorgaans wordt onderscheid gemaakt in bedrijfsgerelateerde verontreinigingen die leiden tot een lokale bodemverontreiniging met een duidelijke bron en heterogene diffuse verontreiniging waarbij een eenduidige bron veelal ontbreekt.

Een aantal locaties is grootschalig heterogeen diffuus verontreinigd, onder andere het voormalige Gasfabriekterrein en de directe omgeving daarvan, het voormalige Pametex-terrein en de ten zuiden van het Pametex-terrein gelegen percelen aan de Komeetweg. Naast een gasfabriek (Binckhorst) waren er meerdere bedrijven gevestigd binnen het plangebied met de volgende bodembedreigende activiteiten: hout- en metaalbewerkingsinrichtingen, benzinstations, autosloperijen en -garages, afvaloverslagstations, een drukkerij, een sigarettenfabriek, een autowasstraat, een tectyleerbedrijf, verfspuiterijen en een verffabriek. Binnen het plangebied zijn diverse ondergrondse brandstoftanks bekend, een deel is gesaneerd, een deel is mogelijk nog in gebruik.

Overige bedrijfsgerelateerde puntbronverontreinigingen zijn vermoedelijk nog niet volledig in beeld gebracht. Op basis van bekende bronnen kan worden gesteld dat deze over het algemeen een beperkte omvang hebben (enkele meters tot enkele tientallen meters) en zich in beperkte mate hebben verspreid in horizontale en verticale richting. De verontreinigingen komen in zowel grond als grondwater voor.

Humane spoedlocaties

Binnen het plangebied zijn twee gevallen van ernstige bodemverontreiniging bekend die zijn aangemerkt als humane spoedlocatie. Dat wil zeggen dat de daar aanwezige bodemverontreiniging mogelijk een risico oplevert voor de gezondheid van mensen. Het betreft de volgende gevallen:

- NS Emplacement Binckhorst Geval 165, WBB 15 (locatiecode 1820063). De sanering van dit geval is in uitvoering;
- Binckhorstlaan 320 tot en met 334. In de beschikking (kenmerk ODH-2015-00684734 d.d. 14 juli 2015) is opgenomen dat uiterlijk op 14 juli 2019 gestart moet worden met de sanering van dit geval.

Noordwestelijk deel Binckhorst

Het noordwestelijk deel van de Binckhorst grenst aan het voormalige Gasfabriekterrein. Hier is de bodem sterk verontreinigd met zware metalen, cyanide en PAK in de grond. Het grondwater bevat sterk verhoogde gehalten aan BTEX (vluchtige aromaten), PAK, minerale olie en cyanide. De verontreinigingen in het binnengebied worden middels civiel technische ingrepen beheerst. Deze maatregelen zijn genomen voor het gebied tussen de Binckhorstlaan, het Trekvlietplein, de Mercuriusweg en de Trekvliet, waardoor de bodemverontreiniging in grond en grondwater geen invloed heeft op de bodemkwaliteit daarbuiten. Wel is van belang rekening te houden met verschillende grondwaterverontreinigingen met cyanide en thiocynaat direct ten oosten van de Binckhorstlaan.

Ten oosten van de Binckhorstlaan

Het deel ten oosten van de Binckhorstlaan valt binnen het deelgebied D uit het historisch onderzoek van IDDS. Veel locaties zijn hier slechts zeer gericht onderzocht op de verdachte activiteiten, zoals ondergrondse opslagtanks. Overige terreindelen zijn hierbij buiten beschouwing gelaten, waardoor geen totaalbeeld van de verontreinigingssituatie op de locatie is verkregen. Zoals hierboven aangegeven is het van belang om rekening te houden met verschillende grondwaterverontreinigingen met cyanide direct ten oosten van de Binckhorstlaan.

Gevallen van ernstige bodemverontreiniging

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn bodemonderzoeken uitgevoerd in verband met aangetroffen verontreinigingen, herinrichting en/of bouwplannen. Hierbij zijn in het plangebied meerdere gevallen van ernstige bodemverontreiniging aangetroffen. Er is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging als de aangetroffen concentraties gemiddeld de interventiewaarde overschrijden in meer dan 25 m³ grond en/of 100 m³ grondwater (bodenvolume). Circa een kwart van deze gevallen is volledig gesaneerd, waaronder het Pametex-terrein (locatiecode 1810003), ter plaatse gelden geen gebruiksbepalingen. Circa de helft van de gevallen is deels gesaneerd, waarbij er een restverontreiniging is achtergebleven in grond of grondwater. Door de restverontreiniging kan er sprake zijn van gebruiksbepalingen. De eindsituatie is vastgelegd door middel van een beschikking per geval. De overige gevallen zijn nog niet opgepakt. Het betreft wel gevallen van ernstige bodemverontreiniging maar deze zijn niet spoedeisend en kunnen op een natuurlijk moment worden gesaneerd.

Status bodemonderzoeken en noodzaak tot bodemonderzoek in plangebied

Niet alle verdachte deellocaties in het plangebied zijn (voldoende) onderzocht of gesaneerd. Voor die delen binnen het plangebied waar herinrichting en/of nieuwbouw plaatsvindt is bodemonderzoek noodzakelijk, eventueel gevolgd door een sanering. Daarnaast kan het voorkomen dat wel onderzoek bekend is, maar dat het uitgevoerde bodemonderzoek sterk verouderd is (ouder dan vijf jaar). Voor deze locaties geldt dat het bodemonderzoek geactualiseerd moet worden bij bouwplannen/herinrichtingsplannen.

5. Confrontatie B: Sectorale ambitie vs huidige situatie

De confrontatie tussen de opgestelde ambitie en huidige situatie leiden niet tot conflicten.

6. Borging in omgevingsplan

Op basis van de wetgeving is reeds geborgd dat de kwaliteit van de grond dient te passen bij het beoogd gebruik van de grond. Aanvullend is in het omgevingsplan als algemene randvoorwaarde opgenomen dat de kwaliteit van de bodem in acht wordt genomen en mag niet verslechteren;

7. Samenvatting

Ambitie Binckhorst:

“De kwaliteit van de bodem mag niet verslechteren en dient te passen bij het gebruik van de grond zodat eventuele bodemvervuiling geen onaanvaardbaar risico oplevert voor de gebruikers van de grond.”